

Braån

I Braåns dalgång nedströms Teckomatorp finns mycket goda möjligheter att genomföra vattenvårdsåtgärder med stor miljönytta. Ån är i dag rätad och fördjupad på platsen och förutsättningarna för biologisk mångfald är dåliga. Föreslagen åtgärd minskar vattenhastigheten vid högflöde vilket minskar erosion, ras i dikeskanterna, sedimentering och växtnäringsförluster samt att biologiska mångfalden ökar. Åtgärden innebär avsevärt förbättrad förutsättning för flödesutjämning, vattenrening och minskad risk för översvämning.

Bakgrund

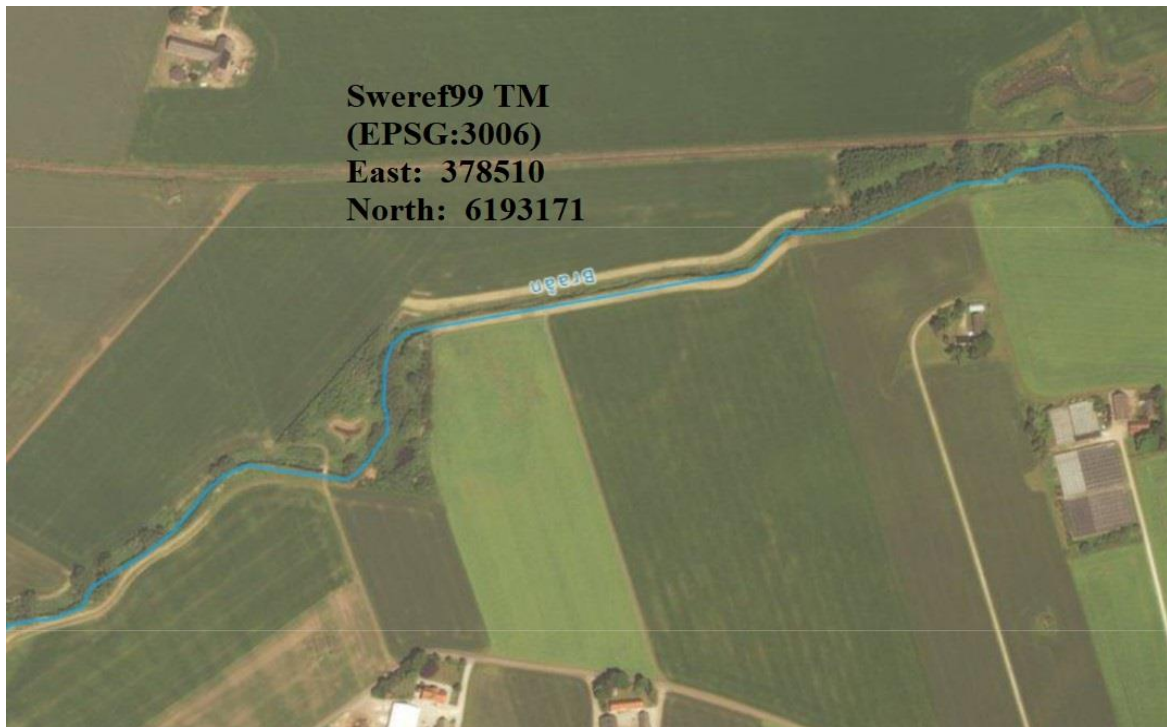
Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag fastställer att "Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras". Vad gäller vattendragsrestaurering ligger fokus på praktiska åtgärder i och intill vattendrag. Målet med vattendragsrestaurering är att uppnå naturliga processer, flöden och strukturer som i sin tur ger förutsättningar för en naturlig flora och fauna. Målbilden för restaureringsarbetena är att återskapa en naturlig habitatdiversitet i och kring vattendraget.

Braån är ett vattendrag i västra Skåne som är ca 30 km lång och har ett avrinningsområde på ca 100 km². Ån rinner upp i södra delen av Svalövs kommun och går sedan genom till största delen jordbruksmark vid Tågerup ansluter ån sig till Saxån, i hela avrinningsområdet saknar Braån sjöar. Elfiske har gjorts vid fåtaltillfälle i ån förekommer vid senaste registrerade elfisket 2012, bland annat öring, ål, stor- och småspigg, id, grönlång och löja.

Från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet torrlades många våtmarker runtom i Skåne i syfte att skapa ny åkermark. Åarna rätades ut och fördjupades vilket har lett till att mängden vatten som kan magasineras har minskat avsevärt dessutom har det skett en kraftig minskning av vattendragens längd.

Tvåstegsdiken med terrasser i vattendragen har många viktiga funktioner såsom att bromsa högflöden, minska erosionen och minska näringstransporten i vattendragen. Flackare dikesslänter ger stabilare slänter med mindre ras, där större tvärsektion av diket ger lägre hastighet på vattnet vid höga flöden och det minskar slänterosion.

Projekteringen berör en sträckning av Braån nedströms Teckomatorp på ca 450 meter, se figur 1 för orientering.

Figur 1. Figur över området som projekteras vid Värmö 2:11 och Gissleberga 11:4, källa Eniro.se. Blå linje visar åns sträckning idag. Vattnet rinner åt väster (vänster i bild).

Figur 2 visar ungefärlig sträckning (ca450m) som planeras för tvåstegsdike

Figur 2. Figur över sträckan som planeras för tvåstegsdike vid Kärrshög, källa Eniro.se. Blå linje visar åns sträckning idag.

Hela sträckningen i området bär spår av mänsklig påverkan, ån är omgrävd, rätad och fördjupad. Första dikningsföretaget "Gissleberga-Teckomatorp" hade som avslutningsår 1916. Syftet med

dikningsföretaget har varit att torrlägga marken och därmed få fram bördig åkermark, området odlas. Figur 3 visar hur området såg ut vid tiden då skånska rekognosceringskartan ritades.

Figur 3. Karta från Skånska rekognosceringskartan över. Notera hur ån vid den tiden meandrande mer naturligt.

Ån har rensats löpande och är djupt nedgrävd vilket påverkar kantzonen och vattnets kontakt med omgivande marker. Mest sannolikt är rensmassorna utharvade på intilliggande svämplan vilket i sig även bidrar till en markhöjning och avsevärt sämre funktion. Ån har rensats löpande och dessa rensningar har bidragit till att ån i området idag är djup. Idag är sträckan art- och habitatfattig på grund av avsaknad av variation. Block, sten och grus har grävts bort i samband med att bäcken blivit rätad. Figur 5 och 6 visar hur området ser ut idag.

Figur 4. Figuren visar Braån idag med erosion och sedimentering.

Figur 5. Figuren visar hur rätad bäcken är i området idag.

Åtgärdsförslag

För att skapa mittfåra behöver överblivet sediment grävas bort, vilket minskar risken för uttorkning och vattnet kan då vara tillräckligt för vattenlevande organismer. När vattenflödet ökar rinner vattnet ut över de båda terrasserna. Där kan kväve och fosfor fastläggas genom sedimentation av partiklar eller tas upp av vegetation. Det kan ibland ses genom att vattnet är mindre grumligt i utloppet av ett tvåstegsdike jämfört med i inloppet. Att dikets tvärsektion är större i ett tvåstegsdike än i ett vanligt dike gör också att vattnets hastighet minskar. Det gör i sin tur att vattnets kraft blir lägre och risken minskar för att vattnet drar med sig jord ur dikesslänter. Dagens diken är ofta grävda med en och samma släntlutning.

En principskiss över hur tvåstegsdiket planeras ses på figur 6 och målbild på figur 7.

Figur 6. Principskiss över hur tvåstegsdiket planeras

Figur 7. Målbild, tvåstegsdike från Örstorpsbäcken som genomfördes tidigare i år, notera kontakten med omgivande landskap och den naturliga kantzonen. Bild tagen våren 2021, Asmundtorp.

Saxån-Braåns Vattenråd

Robert Andersson

0733473605